

การศึกษาแนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย

ศรัญญา พูลผล*

เสาวลี แก้วช่วย** พราม อินพรม** ศิวะพร ภูพันธ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของคลินิกกีฬา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านการออกกำลังกาย และด้านการจัดการอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน 9 คน ระยะที่ 2 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจกีฬาหรือคลินิกกีฬา ด้านการจัดการการกีฬา และด้านการตลาด จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้ง 2 ระยะ คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยวิธีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและทดลองใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของคลินิกกีฬา ประกอบด้วย 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 โครงสร้างของคลินิกกีฬา ได้แก่ ด้านโครงสร้างทางกายภาพ ด้านโครงสร้างการจัดการ และด้านองค์ประกอบกรให้บริการ และ ส่วนที่ 2 มาตรฐานการบริการคลินิกกีฬา 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานกระบวนการขั้นตอนให้บริการ มาตรฐานเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวก และมาตรฐานคุณภาพการบริการ และ 2) แนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย ประกอบด้วย 4 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) แนวทางการพัฒนาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ 2) แนวทางการพัฒนาด้านการบริการคลินิกกีฬา 3) แนวทางการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร และ 4) แนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งส่งผลกับการพัฒนาคุณภาพและการบริการของคลินิกกีฬาในประเทศไทย

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬา, คุณลักษณะของคลินิกกีฬา, คลินิกกีฬา

*นักศึกษาลัทธิศาสตร์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการกีฬาคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล

***อาจารย์ดร.คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล

ติดต่อ: ศรัญญา พูลผล

E-mail: sarunya.official@outlook.com

มือถือ: 086-9939444

รับบทความ 25 ตุลาคม 2564

แก้ไขบทความ 28 เมษายน 2565

ตอบรับ 30 เมษายน 2565

A Study of Guidelines for the Development of Sports Clinic in Thailand

Sarunya Poolpol*

Saowalee Kaewchuay** Pram Inprom** Siwaporn Poopan***

Abstract

The purpose of this research was to study the characteristics of a sports clinic. and to study the guidelines for the development of sports clinics in Thailand, it is qualitative research, which is divided into 2 phases of research. Phase 1 is qualitative data collection. With in-depth interview methods by experts specializing in nine of those who have expertise in and are potently engaged with sports medicine and public health fitness, as well as equipment and facilities, Phase 2 is qualitative data collection. With in-depth interview methods by experts specializing in nine of those who have expertise in sports managers, sports business owners, or marketers in sports clinics, Tools for Data Collection in both phases, there were interviews protocol. Research tool and quality testing was examined by means of content validity verification and interview trials. It was found that the characteristics of a sports clinic were divided into 2 parts: the common features of sports clinic structures, which included 1) physical structure, 2) organizational structure, and 3) the service structure of the sports clinic. Besides, service standards in sports clinics were found to be involved with 1) Process Standards, 2) Personnel Standards, 3) Facility Standards, and 4) Service Quality Standards. Several suggestive ways of developing the sports clinics in Thailand were found, including but not limited to, 1) the development of marketing and public relations, 2) the development of sports clinic services, 3) sports clinic personnel development, and 4) the development of sports clinic facilities.

Keywords: Characteristics of Sports Clinics, Guidelines for the development, Sports Clinic

*Master's degree student, Program in Sports Management, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

**Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

***Lecturer, Ph.D., Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

Contact: Sarunya Poolpol

E-mail: sarunya.official@outlook.com

Mobile: 086-9939444

Received October 25, 2021

; revised April 28, 2022

; accepted April 30, 2022

บทนำ

คลินิกกีฬาได้รับความนิยมาอย่างยาวนานในทวีปยุโรปและอเมริกา โดยเริ่มจากการให้บริการด้านแพทย์เวชศาสตร์การกีฬา วิทยาศาสตร์การกีฬา และกายภาพบำบัด เพื่อการดูแล รักษา ฟื้นฟู ป้องกันการบาดเจ็บจากกีฬาและการออกกำลังกาย ซึ่งช่วงระยะเวลา 2 – 3 ปี เริ่มมีอิทธิพลกับกลุ่มคนรักสุขภาพในทวีปเอเชียมากขึ้น คลินิกกีฬามีการบริการครอบคลุมด้านสุขภาพทั่วไป นอกจากการบาดเจ็บจากกีฬาและการออกกำลังกาย มีรูปแบบการให้บริการแบบสหวิทยาการ (Redmond , 2020: ออนไลน์) การจัดตั้งคลินิกกีฬา โดยไม่ได้อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของโรงพยาบาล ประสบความสำเร็จและสร้างประโยชน์ตอบสนองกับความต้องการของประชาชนที่มาใช้บริการมากขึ้น (HEGGIE, 2010)

ปี 2564 กระทรวงสาธารณสุข มีการขับเคลื่อนนโยบายด้านสุขภาพ จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม การยกระดับการบริหารจัดการศูนย์สุขภาพ และการสร้างมูลค่าเศรษฐกิจด้านการบริการสุขภาพ เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการบริการอย่างปลอดภัย (สุภโชค เวชภัณฑ์เภสัช, 2563) หากกล่าวถึงสถานการณ์และแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวเชิงสันทนาการในระดับสากล พบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ 2.3 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ แนวโน้มในอนาคต คาดว่า การท่องเที่ยวเชิงกีฬาในระดับสากล จะมีมูลค่ามากกว่า 3.5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ซึ่งคลินิกกีฬามีส่วนช่วยให้อุตสาหกรรมกีฬาขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เห็นได้ชัดจากสโมสรฟุตบอลต่างประเทศ ขณะเดียวกันสโมสรกีฬา/ทีมกีฬาในประเทศไทยให้ความสำคัญกับเวชศาสตร์การกีฬาและวิทยาศาสตร์การกีฬาเพิ่มขึ้น จึงมีการจัดตั้งคลินิกกีฬาภายใต้การบริหารจัดการของโรงพยาบาลรัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยแพทย์ นำต้นแบบคลินิกกีฬาจากต่างประเทศมาปรับใช้ ซึ่งยังมีข้อจำกัดด้านการให้บริการที่ไม่ครอบคลุมความต้องการของผู้ใช้บริการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักกีฬาอาชีพ และคนรักสุขภาพ แต่ยังไม่เป็นที่นิยมในประชาชนทั่วไป ดังนั้นคลินิกกีฬานับเป็นธุรกิจที่สอดคล้องกับนโยบายด้านสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข การพัฒนาคลินิกกีฬาสามารถยกระดับการบริการสุขภาพ กีฬา และการออกกำลังกาย และนำไปสู่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาคุณลักษณะของคลินิกกีฬาในประเทศไทย และศึกษาแนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการบริการของคลินิกกีฬาต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของคลินิกกีฬาในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ระยะที่ 1 ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ซึ่งเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านการออกกำลังกาย และด้านการจัดการอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกคลินิกกีฬา ใช้การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ต้องมีวุฒิมหาบัณฑิต ใบบัณฑิตศึกษา ใบบัณฑิตวิชาชีพ/ใบบัณฑิตประกอบโรคศิลป์ ด้านการแพทย์เวชศาสตร์การกีฬา ภายภาพบำบัด วิทยาศาสตร์การกีฬา โภชนาการ และมีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับคลินิกกีฬาหรือนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ไม่น้อยกว่า 2 ปี

ระยะที่ 2 ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน กับผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจกีฬา/คลินิกกีฬา ผู้เชี่ยวชาญการจัดการการกีฬา และผู้เชี่ยวชาญการตลาด คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจกีฬา สนามกีฬา สโมสรกีฬา การจัดการการกีฬา การตลาด หรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับคลินิกกีฬา ไม่น้อยกว่า 2 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 ระยะ คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview Protocol) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างกรอบในกำหนดเนื้อหาและสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสังเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้ กำหนดข้อคำถามการสัมภาษณ์ตามแนวทางของ Creswell (2011) ประกอบด้วย คำถาม 4 ประเภท คือ คำถามนำ คำถามเริ่มต้น คำถามหลัก และคำถามปิด ต่อมาผู้วิจัยปรับแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในระยะที่ 1 จัดทำเอกสารเสนอขอรับพิจารณารับรองจริยธรรมในคน (IRB) เลขที่รับรอง 2020/249.0501 ณ วันที่ 5 มกราคม 2564 และจัดทำเอกสารเสนอขอรับพิจารณารับรองจริยธรรมในคน (IRB) ในระยะที่ 2 เลขที่รับรอง 2020/249.0501 ณ วันที่ 11 มิถุนายน 2564 จากนั้นนำมาหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องของภาษา และนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในด้านความเข้าใจภาษา ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำเครื่องมือที่สมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) จำแนกประเภทของข้อมูล 2) เปรียบเทียบข้อมูล และ 3) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยตามแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลของเชิงคุณภาพ ของ สุกงศ์ จันทวานิช (2554) โดยการวิเคราะห์จะไม่ระบุชื่อนามสกุลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แต่จะกำหนดเป็นหมายเลข

1. การจำแนกประเภทข้อมูล

ระยะที่ 1 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของคลินิกกีฬา 7 ตัวแปร ได้แก่ 1) โครงสร้างของคลินิกกีฬา จำนวนตัวแปร 3 ตัวแปร คือ 1) โครงสร้างด้านอาคารสถานที่ และ 2) โครงสร้างด้านการจัดการคลินิกกีฬา 3) องค์ประกอบบริการบริการคลินิกกีฬา 2) มาตรฐานการบริการคลินิกกีฬา จำนวน 4 ตัวแปร คือ 1) มาตรฐานกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ 2) มาตรฐานเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ 3) มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวก และ 4) มาตรฐานคุณภาพการให้บริการ ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยสามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทยประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวทางการพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ จำนวน 2 แนวทางย่อย 2) แนวทางการพัฒนาการบริการคลินิกกีฬา จำนวน 2 แนวทางย่อย 3) แนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่และบุคลากร จำนวน 2 แนวทางย่อย 4) แนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน 1 แนวทางย่อย

2. การเปรียบเทียบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากวิธีการศึกษาข้อมูล 2 วิธี ได้แก่ 1) การสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบความน่าเชื่อถือ เพื่อให้ได้ข้อมูลคุณลักษณะของคลินิกกีฬา และแนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย ทั้งนี้ ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย จำนวน 4 แนวทางหลัก ซึ่งสามารถแบ่งแนวทางเป็น 2 มิติ คือ 1) ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ จำนวน 1 แนวทาง และ 2) ด้านมาตรฐานการบริการคลินิกกีฬา จำนวน 3 แนวทาง ซึ่งแนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬา ด้านมาตรฐานการบริการ สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ระยะที่ 1 คุณลักษณะของคลินิกกีฬาในประเทศไทย ได้แก่ ด้านมาตรฐานการบริการ ข้อที่ 1 มาตรฐานกระบวนการให้บริการ ข้อที่ 2 มาตรฐานด้านความรู้ของบุคลากร ข้อที่ 3 มาตรฐานด้านความเชี่ยวชาญของบุคลากร ข้อที่ 4 มาตรฐานด้านการบริการของบุคลากร ข้อที่ 5 มาตรฐานด้านความปลอดภัย ข้อที่ 6 มาตรฐานด้านระบบขนส่ง และ ข้อที่ 7 มาตรฐานด้านการบริการ

3. การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยระยะที่ 1

โครงสร้างของคลินิกกีฬา	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ									รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
ด้านอาคารและสถานที่		✓	✓	✓	✓				✓	5
ด้านการจัดการภายในคลินิกกีฬา						✓		✓	✓	3
ด้านการให้บริการคลินิกกีฬา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
มาตรฐานการบริการคลินิกกีฬา	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ									รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
กระบวนการขั้นตอนการให้บริการ	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	7
สิ่งอำนวยความสะดวก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
คุณภาพการให้บริการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9

การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยระยะที่ 2

แนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬา	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ									รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
การตลาดและการประชาสัมพันธ์	✓				✓				✓	3
ลักษณะและรูปแบบการบริการคลินิกกีฬา		✓	✓					✓		3
องค์ความรู้		✓	✓		✓	✓	✓			5
บุคลากร		✓				✓	✓			3
เทคโนโลยี		✓	✓	✓	✓			✓		5
การเข้าถึงการบริการคลินิกกีฬา				✓				✓		2

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของคลินิกกีฬา

จากผลการวิจัยจึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะของคลินิกกีฬา ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ โครงสร้างของคลินิกกีฬา และมาตรฐานการบริการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 โครงสร้างของคลินิกกีฬา

1. โครงสร้างทางกายภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นลักษณะอาคาร เพื่อให้บริการการรักษาฟื้นฟู ได้แก่ ห้องบริการด้านการแพทย์ ห้องกายภาพบำบัด ห้องบริการโภชนาการ ห้องบริการจิตวิทยา ส่วนการบริการวิทยาศาสตร์กีฬา ได้แก่ พื้นที่ออกกำลังกายในอาคาร (Gym Room) ห้องทดสอบสมรรถภาพ ห้องรับรองสำหรับเจ้าหน้าที่บุคลากร และ ผู้เข้ารับบริการ และส่วนที่สองเป็นโครงสร้างที่เป็นสนามภายนอก เพื่อการบำบัดและเสริมสร้างสมรรถภาพและศักยภาพ ได้แก่ ธาราบำบัด (Aqua Therapy) และสนามกีฬาจำลอง ได้แก่ สนามซ้อม สนามหญ้าแท่นสนามหญ้าเทียม สนามทราย

2. การจัดการภายในคลินิกกีฬา คลินิกกีฬา แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ คลินิกกีฬาที่อยู่ภายใต้การดูแลบริหารจัดการของหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐบาล และอยู่ภายใต้การดูแลบริหารจัดการของบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่ แพทย์ นักกายภาพบำบัด นักวิทยาศาสตร์การกีฬา หรือ วิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยทั้ง 2 รูปแบบเป็นผู้กำหนดกระบวนการให้บริการคลินิกกีฬา

3. องค์ประกอบการให้บริการคลินิกกีฬา องค์ประกอบด้านการให้บริการคลินิกกีฬา จำแนกข้อมูลตามลักษณะความต้องการของผู้ใช้บริการประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การบริการขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การบริการหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ ด้านกายภาพบำบัด ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ด้านโภชนาการ และด้านจิตวิทยาการกีฬา 2) การบริการเสริมอื่น ๆ ประกอบด้วยบริการ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านทดสอบสมรรถภาพ ด้านการบริการนวด ด้านการให้บริการอุปกรณ์สำหรับนักกีฬา ด้านเฉพาะกีฬาอีสปอร์ต ด้านการพยาบาล ด้านรังสีเทคนิค และด้านการบริการออนไลน์

ส่วนที่ 2 มาตรฐานการบริการคลินิกกีฬา

1. มาตรฐานกระบวนการขั้นตอนการให้บริการคลินิกกีฬา หมายถึง การให้บริการครบทุกด้านร่างกายและจิตใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การตรวจประเมิน วินิจฉัย ให้คำปรึกษาเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 2 การรักษา บำบัด ฟื้นฟูการบาดเจ็บ หรือร่างกาย และ ขั้นตอนที่ 3 การเสริมสร้าง และฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ

2. มาตรฐานเจ้าหน้าที่ให้บริการ ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ หมายถึง บุคลากรมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการรักษา ฟื้นฟูการบาดเจ็บ และเฉพาะด้านกีฬา กติกาการแข่งขันของกีฬาแต่ละชนิด ตรงกับการความต้องการใช้บริการคลินิกกีฬา สามารถถ่ายทอดวิธีการดูแลฟื้นฟูให้กับผู้ใช้บริการและให้สามารถนำไปทำต่อเองได้ที่บ้านได้ มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำงาน/วิธีการใช้งานของอุปกรณ์ทุกชนิดในคลินิกกีฬา 2) ความเชี่ยวชาญ บุคลากรมีความเชี่ยวชาญด้านการรักษา ฟื้นฟูการบาดเจ็บ ด้านสมรรถภาพ (Performance Basis) ด้านการแนะนำแนวทางต่าง ๆ (Coaching Training) ด้านการแข่งขันกีฬา รวมถึงบุคลากรภายในคลินิกกีฬาทุกคน มีใบประกอบวิชาชีพ หรือใบประกอบโรคศิลป์ เป็นมาตรฐานรับรอง และ 3) ด้านการบริการ บุคลากรมีเพียงพอ สามารถตอบสนองความต้องการของนักกีฬาหรือผู้เข้ารับบริการคลินิกกีฬา ปฏิบัติงานตามขอบเขตการทำงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ

3. มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า 1) สิ่งอำนวยความสะดวกทั่วไปที่ควรจะมีเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการและเจ้าหน้าที่ ได้แก่ ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า ห้องรับรองผู้มาใช้บริการ จุดให้บริการน้ำดื่ม ประชาสัมพันธ์ เคาน์เตอร์การเงิน ลานจอดรถ และร้านอาหารและเครื่องดื่ม 2) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย ได้แก่ จุดรักษาความปลอดภัย อุปกรณ์ช่วยเหลือ เช่น รถเข็น ไม้เท้า เตียง สถานที่เอื้ออำนวยสำหรับผู้ใช้บริการ เช่น ทางลาดสำหรับผู้สูงอายุและรถเข็น การแสดงป้ายราคาแสดงใบประกอบวิชาชีพ และใบอนุญาตชัดเจน 3) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านระบบการขนส่ง มีการเดินทางหลายรูปแบบ รถยนต์ส่วนบุคคล รถสาธารณะ ได้แก่ รถตู้ รถเมล์ รถไฟฟ้าใต้ดิน (MRT) และ รถไฟฟ้า (BTS) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงคลินิกกีฬา 4) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริการ ได้แก่ ความสะอาด ปลอดภัย ช่องทางการสื่อสาร และ เครื่องมือเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน มีการเตรียมความพร้อมตรวจสอบคุณภาพของอุปกรณ์ เทคโนโลยี เครื่องมือ และสถานที่ในการให้บริการแต่ละด้าน

4. มาตรฐานคุณภาพการให้บริการคลินิกกีฬา คลินิกกีฬาให้บริการตรงตามความต้องการและตามมาตรฐานวิชาชีพ ผู้ใช้บริการได้รับคำแนะนำ เพื่อป้องกันและรักษาการบาดเจ็บจากการแข่งขันกีฬา การออกกำลังกาย จากการทำงาน และสุขภาพอื่น ๆ ที่มีผลกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้ใช้บริการสามารถกลับมาเคลื่อนไหวร่างกายได้ 90-100% สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเล่นกีฬาและการออกกำลังกายให้นักกีฬา ทีมกีฬา สโมสรกีฬา หรือวงการกีฬา และผู้ที่ชื่นชอบออกกำลังกายได้ สามารถสร้างศักยภาพและสมรรถภาพ เพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จของวงการกีฬาและนักกีฬามากขึ้น

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการจำแนกประเด็นที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของคลินิกกีฬาในประเทศไทย

คุณลักษณะของคลินิกกีฬา	ตัวอย่างข้อความ
ส่วนที่ 1 โครงสร้างของคลินิกกีฬา	
1. ด้านโครงสร้างทางกายภาพ	"...มีการแบ่งเป็นของแพทย์ วิทยีกีฬา กายภาพบำบัด โภชนาการ จิตวิทยา แล้วก็มีส่วนของโครงสร้างภายนอก สนาม ซ้อม บ่อ Recovery ห้องรับรอง พื้นที่ออกกำลังกาย ฟิตเนส และบริเวณทดสอบสมรรถภาพ..." ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3
2. ด้านโครงสร้างการจัดการ	"...ในประเทศไทยยังไม่มีคลินิกกีฬาเฉพาะที่แยกออกมา ยังอยู่ภายใต้การควบคุมของศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา แต่ในต่างประเทศจะทำคลินิกกีฬาเฉพาะสมาคมหรือกีฬาโดยอัตโนมัติ..." ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8
3. องค์กรประกอบบริการ	"...พื้นฐานขั้นต้น การบริการ 5 ด้านถือว่ามีความเหมาะสม ดังนั้นการเพิ่มโภชนาการ จิตวิทยา และวิทยาศาสตร์การกีฬาเข้าไปด้วยจะครอบคลุม...การให้บริการพิเศษ อยากรู้มีด้านอุปกรณ์กีฬา อุปกรณ์ในการฝึกซ้อม การบริการด้านการนัดสำหรับนักกีฬา..." ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1
ส่วนที่ 2 มาตรฐานการบริการคลินิกกีฬา	
1. มาตรฐานกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ	"...การแพทย์ ต้องเรื่องจากการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ในกรณีที่ต้องผ่าตัด สามารถติดต่อทำนัดกับโรงพยาบาล ประสานงานกับสถานบริการอื่นได้..." ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5
2. มาตรฐานเจ้าหน้าที่ให้บริการ	"...เจ้าหน้าที่ในแต่ละวิชาชีพจะต้องเน้นเฉพาะด้านกีฬาเป็นหลัก สามารถจัดแบ่ง เจ้าหน้าที่ที่สามารถดูแลผู้ป่วยทั่วไป นอกเหนือนักกีฬาไว้ให้บริการด้วยเช่นกัน..." ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9
3. มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวก	"...สำหรับผู้ใช้บริการก็ทั่วไป ล็อกเกอร์ ห้องน้ำ-อาบน้ำ ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า หากมีห้องสำหรับการพักผ่อนให้เป็น one stop service เป็นห้องสำหรับผ่อนคลายในกรณีที่มีมาขอใช้บริการ เช่นห้องตีปิงปอง..." ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3
4. มาตรฐานคุณภาพการให้บริการ	"...ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ก็ดูแลนักกีฬาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการฝึกซ้อม รวมถึงทำให้นักกีฬากลับมาเล่นได้ 100% หรือเกือบเต็มร้อย..." ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

2. แนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย ประกอบด้วย 4 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ 2) ด้านการบริการคลินิกกีฬา 3) ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร และ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาการตลาดและประชาสัมพันธ์	2. ด้านการพัฒนาการบริการคลินิกกีฬา
1) ผู้บริหาร ผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ ร่วมกันกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ภายในคลินิกกีฬา	1) ผู้บริหาร ผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ ส่งเสริมการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการบริการคลินิกกีฬาในประเทศไทย จากต้นแบบคลินิกกีฬาที่ทันสมัยจากต่างประเทศ
2) ผู้บริหาร ผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ ดำเนินการวางกลยุทธ์ ด้านการตลาดแบบบูรณาการ นำเสนอภาพลักษณ์ของคลินิกกีฬา	2) ผู้บริหาร ผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ สร้างความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ด้านต่างๆระหว่างหน่วยงาน/องค์กร ภายในประเทศและต่างประเทศ
3. ด้านการพัฒนาเจ้าหน้าที่และบุคลากร	4. ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
1) ผู้บริหาร ผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ สนับสนุนการจัดอบรม การพัฒนาความเชี่ยวชาญ การส่งเสริมองค์ความรู้ และประสบการณ์ให้กับบุคลากร	1) ผู้บริหาร ผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ มีการกำหนดนโยบาย จัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการต่าง ๆ เช่น จัดตั้งคลินิกกีฬาในพื้นที่ต่าง ๆ จัดซื้อเครื่องมือเทคโนโลยี จัดทำแอปพลิเคชันออนไลน์ ฯลฯ
2) ผู้บริหาร ผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ สนับสนุนการจัดสรร ตำแหน่งงานให้กับบุคลากร	

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการจำแนกประเด็นที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย

แนวทางการพัฒนา คลินิกกีฬา (หลัก)	ตัวอย่างแนวทางการพัฒนา (ย่อย)	ตัวอย่างข้อความ
1.ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์	การนำเสนอภาพลักษณ์ของคลินิกกีฬา	“...การตลาดการเรียกคนเข้ามาใช้บริการคลินิกกีฬา...จะเป็นการนำเสนอเรื่องอุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยีต่างๆ ที่ต้องทันสมัยมากขึ้น...” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5
2.ด้านการบริการคลินิกกีฬา	ส่งเสริมการศึกษาและกาพัฒนารูปแบบการบริการคลินิกกีฬา	“...การพัฒนาและวางแผนรูปแบบการให้บริการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึง ให้สามารถเป็น Center เบ็ดเสร็จตามขั้นตอนกระบวนการรักษาที่มีมาตรฐาน ไม่จำเป็นต้องผ่านคำสั่งแพทย์ทุกครั้ง...” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2
3.ด้านเจ้าหน้าที่/บุคลากร	การจัดอบรม พัฒนาความเชี่ยวชาญ ส่งเสริมองค์ความรู้ ประสบการณ์ ให้บุคลากร	“...การพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากรที่มีองค์ความรู้ในเรื่องของการรักษา ดูแล ฟันฟูการบาดเจ็บจากกีฬา ยังมีไม่เพียงพอ ซึ่งค่อนข้างสำคัญในการตอบสนองความต้องการใช้บริการ เพราะว่ามีบุคลากรที่มีองค์ความรู้ สามารถไปต่อยอดได้ทำให้บริการจะมีคุณภาพขึ้น...” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6
4.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	กำหนดนโยบาย จัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการต่าง ๆ	“...ผู้บริหารระดับใหญ่ของการกีฬาแห่งประเทศไทย ต้องมีนโยบายที่ชัดเจน สร้างคลินิกกีฬา ทุกภาค/จังหวัดก็ได้ ให้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น ไม่ต้องเข้ามาที่ส่วนกลางของกกท. จัดตั้งคลินิกกีฬาควบคู่กับศูนย์การกีฬาแต่ละภาค ทำให้เป็นเหมือนศูนย์กลางแพทย์...” ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของคลินิกกีฬา

จากการศึกษาคุณลักษณะของคลินิกกีฬา พบว่า โครงสร้างทางกายภาพของคลินิกกีฬา ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นลักษณะอาคาร เพื่อให้บริการ ด้านการรักษา ฟันฟู และส่วนที่สอง เป็นลักษณะบริเวณรอบอาคารและสนามภายนอก เพื่อให้บริการบำบัดและเสริมสร้างสมรรถภาพและศักยภาพ เมืองครของรัฐบาล หรือบุคลากรด้านการแพทย์เป็นผู้ดูแลบริหารจัดการคลินิกกีฬา โดยมีหน้าที่กำหนดกระบวนการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการแต่ละกลุ่ม รูปแบบการให้บริการ แบ่งเป็น 2 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 การให้บริการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ บริการด้านการแพทย์ กายภาพบำบัด วิทยาศาสตร์การกีฬา โภชนาการและจิตวิทยา และรูปแบบที่ 2 การให้บริการเสริม เพื่อสนับสนุนการบริการคลินิกกีฬาให้ครอบคลุม และตอบสนองความต้องการกลุ่มผู้ใช้บริการทุกกลุ่มมากที่สุด ได้แก่ การให้บริการผ่านระบบออนไลน์ การให้บริการนัด หรือการให้บริการอุปกรณ์สำหรับกีฬาและการออกกำลังกาย สอดคล้องกับ เคอร์นี ได้กล่าวว่า “การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของคลินิกเวชศาสตร์การกีฬามีประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการเริ่ม/ขยายคลินิกกีฬา” (Cerny et al., 1992) โดยโครงสร้างการจัดการภายในคลินิกกีฬา สอดคล้องกับทฤษฎีของ เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ (2018) กล่าวว่า “การดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการวางแผน การจัดการ รูปแบบกระบวนการให้บริการ” องค์ประกอบการให้บริการคลินิกกีฬา ความสอดคล้อง Rollo et al. (2020) พบว่าวิธีการแบบสหวิทยาการ ผสมผสานจิตวิทยา โภชนาการการเข้ากับการแพทย์ เป็นประโยชน์กับกระบวนการ return to play

จากการศึกษาคุณลักษณะของคลินิกกีฬา พบว่า มาตรฐานการบริการ ประกอบด้วย 4 ได้แก่ มาตรฐานกระบวนการขั้นตอนการให้บริการคลินิกกีฬา มาตรฐานเจ้าหน้าที่ให้บริการ มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวก และ

มาตรฐานคุณภาพการให้บริการคลินิกกีฬา สอดคล้องกับ สุธี ขวัญเงิน (2559) และ ฐาปนา ฉิ่งไพศาล (2559) กล่าวถึง กระบวนการและระบบของธุรกิจขนาดย่อม โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดมาตรฐาน กระบวนการให้บริการคลินิกกีฬา รวมถึงสอดคล้องกับ กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร (2552) ข้อมูลแนวทางมาตรฐาน การบริการคลินิกกีฬาในประเทศไทย จากคู่มือมาตรฐานงานบริการของสำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา ปี 2552 กำหนดแนวทางมาตรฐานการเจ้าหน้าที่ให้บริการ กำหนดแนวทางมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวก และการ กำหนดแนวทางมาตรฐานการบริการคลินิกกีฬา

2. แนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย พบว่า การพัฒนาคลินิกกีฬาในประเทศไทย ควรมีการพัฒนา 4 ด้าน ส่งผลให้เกิดเป็นแนวทางการพัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ แนวทางการ พัฒนาด้านการบริการคลินิกกีฬา แนวทางการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร และแนวทางการพัฒนาด้าน สิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2561) กล่าวถึง อัตราการเติบโตของธุรกิจกีฬา เป็น ผลมาจาก ผู้มีอำนาจตัดสินใจที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบริการด้านสุขภาพ การออกกำลังกายและกีฬา โดยนิธินันต์ โพธิ์ปัญญาศักดิ์ (2553) พบว่า การส่งเสริมการตลาด ศูนย์กีฬาควรจะทำโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และข้อมูล ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต วารสาร บ่ายประชาสัมพันธ์ตามท้องถิ่น รวมถึง Redmond (2020) “ได้อธิบายถึงการให้บริการคลินิกกีฬาว่า ควรมีการพัฒนารูปแบบการให้บริการ เสริมการ บริการด้านต่าง ๆ ให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้ใช้บริการ และคลินิกกีฬาประสบความสำเร็จ เนื่องจาก ความช่วยเหลือด้านการวิจัยและเทคโนโลยี ส่งผลให้สามารถพัฒนาและขยายการบริการให้ครอบคลุมสุขภาพ ทั่วไป และการรักษาการบาดเจ็บการออกกำลังกายและกีฬา” ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร สอดคล้องกับรังสรรค์ ผูกพันธุ (2555) และภัทริน วงศ์บางโพ (2555) พบว่า บุคลากรที่มีองค์ความรู้เฉพาะสำหรับ ธุรกิจกีฬา มีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ ควรมีการสรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ โดยการจัด อบรม ส่งเสริมความรู้ เพื่อเพิ่มจำนวนบุคลากร และ แนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับ ศุภกาญจน์ แก้วมรกต (2558), อรุณี จิระพลังทรัพย์ (2558) และ Lee et al. (2016) พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีความพร้อม ด้านสถานที่ตั้งที่สะดวกต่อการเดินทางในการเข้าถึงการบริการ และ ระดับความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกได้รับการบริการ อยู่ในระดับที่มาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาการเป็นผู้ประกอบการคลินิกกีฬา (Entrepreneurship) ซึ่งจะทำให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อ หน่วยงาน/องค์กร ผู้ประกอบการธุรกิจคลินิกกีฬาและธุรกิจที่มีความใกล้เคียงกับคลินิกกีฬา
2. ควรมีการศึกษากลยุทธ์การบริหาร (จัดการ) คลินิกกีฬาในประเทศไทย ซึ่งจะทำให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อ หน่วยงาน/องค์กร ผู้ประกอบการธุรกิจคลินิกกีฬาและธุรกิจที่มีความใกล้เคียงกับคลินิกกีฬา
3. ควรมีการศึกษาลักษณะ/การดำเนินงาน/การบริหารจัดการ จากคลินิกกีฬาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Good Practice, Best Practice) ในต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อ หน่วยงาน/องค์กร และผู้ประกอบการธุรกิจคลินิกกีฬาและธุรกิจที่มีความใกล้เคียงกับคลินิกกีฬา

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2561). *ธุรกิจกีฬา*. สืบค้น กันยายน 2561, จาก

https://www.dbd.th/download/document_file/Statistic/2561/T26/T26_201809.pdf

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร. (2552). *คู่มือมาตรฐานงานบริการ ปีงบประมาณ 2552*. 9–13, 26-28.

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *สถานการณ์และแนวโน้ม*

ด้านการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

สืบค้น 22 เมษายน 2565, จาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9691.

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2018). *ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจ 8 ด้าน ยุคใหม่ (8M in Business)*. สืบค้น

จาก <https://www.iok2u.com/index.php/article/e-book/212-8-8m-in-business>

ฐาปนา ฉิโนไพศาล. (2559). *องค์การและการจัดการ*. นนทบุรี: ธนธัชการพิมพ์ จำกัด.

นิธินันต์ โพธิ์ปัญญาศักดิ์. (2553). *แนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดของศูนย์กีฬาทางน้ำบึงหนอง*

บอน กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภัทริน วงศ์บางโพ. (2555). *แนวทางการพัฒนาการจัดการแข่งขันกีฬานักเรียน นักศึกษาแห่งชาติ*

(วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รังสรรค์ ผูกพันธุ์. (2555). *แนวทางการพัฒนาการจัดการกีฬาโบว์ลิ่งอาชีพของสมาคมโบว์ลิ่งแห่งประเทศไทย*

(วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศุภกาญจน์ แก้วมรกต. (2558). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการธุรกิจสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในจังหวัด*

ชลบุรี (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา,

สุธี ขวัญเงิน. (2559). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภโชค เวชภัณฑ์เภสัช. (2563). *การขับเคลื่อนนโยบายสุขภาพ*. สืบค้น, จาก <https://www.ato.moph.go.th/sites/default/files/2021-การขับเคลื่อนนโยบาย.pdf>
- อรุณี จิระพลังทรัพย์ (2558). *การพัฒนารูปแบบการจัดการกีฬาเชิงนันทนาการของกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cerny, F.J., Patton, D.C., Whieldon, T.J., Roehrig, S. (1992). An Organizational Model of Sports Medicine Facilities in the United States. *Journal of Orthopedic & Sports Physical Therapy*. 15(2), 80-86.
- Creswell, J. W. & Clark, V.P. (2011). *Designing and conducting mixed methods research* (2nd ed). Thousand Oaks, C.A.: Sage Publications.
- Heggie, V. (2010). Specialization without the Hospital: The Case of British Sports Medicine. *Medical History*, 54(4), 457-474.
- Lee, E.C., Fragala, M.S., Kavouras, S.A., Queen, R.M., Pryor, J.L., Casa, D.J. Biomarkers in Sports and Exercise: Tracking Health, Performance, and Recovery in Athletes. *The Journal of Strength and Conditioning Research*. 31(10), 2920-2937.
- Redmond, A. (2020). *The Importance of Sports Medicine*. Retrieved from https://www.sportsnewsireland.com/rugby/rugby_irish/the-importance-of-sports-medicine/
- Rollo, I., Close, G., Díaz, A.G.J., Medina, D., Duda, J.L., Erith, S.J., Podlog, L.W., Carter, J.M., Leyes, J.Y., Holohan, D. (2020). Role of sports psychology and sports nutrition in return to play from musculoskeletal injuries in professional soccer: an interdisciplinary approach. *European Journal of Sport Science*. Latest Articles